

ხელის-მოწერა:

«ივერიის» ფასი

ერთი წელიწადი 7მ. —
სახვების წელიწადი 3მ. 50კ.
თითო ნომერი 15კ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწო-
რებს და შეამოკლებს დასაბეჭდოთ გამოცემის
წერილებს.

ს ა ზ ო ლ ი ტ ი კ ო და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ო გ ა ზ ე თ ი .

ბაზოლის ხუთაბათობით

ტფილისს, «ივერიის» რედაქციაში
მოწმინდის ქუჩაზე, შიოშვილის სახლების მე-
მოდ, სახლი № 5.

ქუთაისს, ანტონ ლორთქიფანიძის ბიბლი-
ოთეკაში.

განცხადება მიღება ქართულსა და რუსულს
ენაზედ.

გაზეთი ივერია გამოვა 1878 წელს
იმავე სახით, იმავე პროგრამით და ისევე კვი-
რად ერთხელ, ხუთაბათობით.

ფასი ერთი წლისა, გაგზავნით თუ გა-
გზავნულად, შეიღი მანეთია.

ხელის-მოწერა მიღება დილის ათის სა-
თიღამ ნაშუადღევს ორს საათამდე ტფილისში,
«ივერიის» რედაქციაში, რომელიც იმყოფება
მოწმინდის ქუჩაზე, შიოშვილის სახლების მე-
მოდ, ქანანოვის სახლში, № 5.

ქუთაისში ანტონ ლორთქიფანიძის ბიბ-
ლიოთეკაში.

ტფილისის გარე მცხოვრებთა შეუძ-
ლიანთ დაიბარონ გაზეთი «ივერია» ამ ად-
რესით: **Въ Тифлисъ, въ редакцію
газеты ИВЕРІА.**

საძიებელი I. კიდევ განთქმენია. — II. საქართველოს
მეტანი: («ივერია» გორისგანდევნილი). — გორიდან, ქუთა-
ისიდან, ვანათიდან, სურამიდან. — ეგვიპტე. — III. საზღვაო
მიმოსილვა. საურათეთი, ავსტრი-ვენგრია, ინგლისი, ოსმალე-
თი. — IV. შეიღი მოხუცებულის გამზისა (სერბიელი მო-
ხუცობა). — V. ორი მოთხრობა სტენისათვის რაუ. ერისთ-
ვისა. — VI. რედაქციის პასუხები.

კ ი დ ე მ კ ო ნ უ მ რ ე ნ ც ი ა

რადესაც სამსჯელოთა დროებით მოცილებულ ჩა-
მოუგდო ღანაჩი რუსეთს, ამან, როგორც მოგვსვენე-
ბათ უზახუსა, რომომინობას ვერ შევწყვეტამო და დრო-
ებით ვერ შეგირიგდები, ვიდრე სამუდამო შერიგების წი-
ნა-პირობებულ თანხანა ან გასდები. ამასთანავე შეუ-

თვალს ის პირობები, რომელნიც ჩვენს გაზეთის წარ-
სულ ნომერში იყვნენ მოსხენებულნი. ოსმალეთი დათხნ-
და. შემდეგ რუსეთმა დასდგა დროებითის შერიგების პი-
რობებიც და შესწავდა კიდევ თოფ-იარაღის ტექ-გრაფი-
ლი. ამ პირობების ძალით (ან უნდა შეგვეძლოთ სამუ-
დამო შერიგების წინაპირობები, რომელნიც მოსხენე-
ბულნი იყვნენ ჩვენს გაზეთში და დროებითის შერიგების
პირობები, რომელნიც ან ყოფილან დაბეჭდილნი ტფი-
ლისის გაზეთებში), — ამ პირობების ძალით მეთქი თით-
ქმის მთელი ოსმალეთი ევროპაში რუსის ჯარის მიერ
იქმნება დაჭერილი: მთელი შავი ზღვის დასავლეთის ნა-
პირი, რუსეთის საზღვრიდან მოყოლებული თითქმის
სტამბოლამდე, ვანის ციხე-სიმაგრის გარდა, რუსის-
სკლში იქმნება, აგრეთვე მარმარილოს ზღვის ნაპირი
შარკიამდე. გარდა ამას რუსის ჯარსვე უჭირება აწი-
ნელაგის ნაპირი ურშიდან ქალაქს მკრამდე. გარდა ამისა
იმავე პირობების ძალით ოსმალეთმა უნდა დაცალას ცი-
ხე-სიმაგრენი: რუმული, სილისტრია და ვიდდინი.

რად თქმა უნდა ეს გიწო საკმაოა, რომ თავად
ისეც დასუსტებულს მტერს სრულიად ამოუფშინტოს
სული თუ საჭიროება მოითხოვს. ამ გუან მდგომარეო-
ბაში ჩავარდნილი ოსმალეთი რუსისა ანაპირად არის
მიგდებული, რადგანაც, როგორც ესაა სჩანს, მას არა-
ვითარნი მეგობარი და კეთილის მოსურნი არა ჰყავს. რა-
და თქმა უნდა აგრეთვე, რომ ამ გუანად დაიარაღებული
რუსეთი გულმაგნა დაუხდება მომავალს კონტრენტისს,
მით უფრო რომ სხვა და სხვა კონტრენტებს და დიპ-
ლომატიურ ყრილობებს არა ვითარნი მტერიც მნიშვნე-
ლობა არა აქვთ, თუ თან არ მოსდევთ სხვა უფრო ნამ-
დვილი ძალა, მოქმედებისთვის გამზადებული. ყოველი ამ
გუან ყრილობა და ხანსი არის ან ომის დასაწყისი ან

ომის დასკვნა. ორივე შემთხვევაში საქმის დაბოლოება და გადაწყვეტა დამოკიდებულია თოფ-იარაღზე. რაც შეეხება ადმინისტრაციის საქმეს ამ კონფერენციების შემთხვევაში უფრო ცხადია, რადგანაც ამ საქმეს დაერთვის მრავალი საგანი და შურის ძიება, რომელთა თანხმობა და ერთგვარი მიმართვა ძნელია. უზარატესი ხმა და მნიშვნელობა კონფერენციაში ქმნიან იმის, ვისაც უფრო გაღვივებული ხმები ეჭირება ხელში. ამიტომაც მოგვსწავნებთ, რომ რუსეთი გულმგონად დაუხვდება კონფერენციას. მართალია თოფ-იარაღი არც სხვა სახელმწიფოს აკლავს, მაგრამ რუსეთში შეიძინა იმგვარი სტრატეგიული ადგილი-მდებარეობა, რომ მასთან ბრძოლა ესე: უფრო ძნელია ვიდრე უწინ. გარდა ამისა თუ რუსეთის ძირითად წინააღმდეგობას დაუხვდება კონფერენციაზედ გასაკვირვებელი არ იქნება, რომ რუსეთში ჰქონდეს თვისი მოსაკრებელი თვით სამსახურში. ამ გარემოებას თვით რუსის გახეობაც არა მალევენ. ახლა დაუგდეთ უფრო „ГОЛОСЪ“-ს: „ამ შემთხვევაში (ე. ი. თუ რუსეთის ძირითადი წინააღმდეგობა გამოიხიანეს რუსეთის წინაშე) უკეთესი მოსაკრებელი თვით სამსახურში შეიქმნება. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ იმ მდგომარეობაში, რომელიც გვახვრის ჩვენ ბალკანის ნახევარ კუნძულზედ, თუ საერთო რამიანობა ასტრუდებს, ჩვენის მხედრობის პირველსავე ნაბიჯს მოჭყვება სამსახურის სახელმწიფოს სრულიადი გაქარწყლება ევროპაში. რაც უნდა მოხდეს, რაც უნდა ბეჭი სომალდი შეიყვანოს ინგლისმა ბალტიისა და შავ-ზღვაში, რამდენიც უნდა ჯარი გადმოასხას გალიპოლს ან სტამბოლს, რამდენიც უნდა თოფი მოგვიტყოს სურგს უჯან,— ეს ნაბიჯი მანც და მანც აუცილებელია. პირველი თოფი, რომელიც იტყვას მორიგების შემდეგ, მიმართული იქნება სტამბოლისკენ, — ამას ეჭვი არა აქვს და არც უნდა ჰქონდეს. თუ დროებით მორიგებას სამუდამო მორიგება არ მოჭყვას, სამსახურის მიუღობელობას ბალკანის ნახევარ კუნძულზედ ბოლო მოეღება. მსოფლიო ამით დაიწყება უოკელი რამიანობა, რომელსაც დაამზადებს მომავალი კონფერენცია. რაც უნდა ბოლო მოეღება და რამიანობას დასაწყისი ასეთი იქნება. ყველა ეს კარგად უნდა იცოდნენ სამსახურში შერიგების პირობების ძალით სამსახურს მანც შეუქვანისი განსაკრებელი თავისი არსებობა ბოსფორის ნახევარზედ. ახალი — ევროპული — რამი, რითიც უნდა გათავადეს, იმით დაიწყება, რომ ეს არსებობაც ჩამოერთ-

მევათ. ეს უფრო უარესია ვიდრე ბოლგარისა, ჰერცეგოვინისა და ბოსნიის დაკარგვა. რუსეთის წინააღმდეგ რამი სამსახურისათვის, რომელსაც სამსახური ჩვენს იქმნება — იმისთანა უგუნურებაა, რომელიც ბიკონსთიულსაც ვი არ მოუვა ფიქრში.“

მართალია ჩვეულებრივი ტრახანობა და რასა-რუსი სჭირს ამ სიტუაციას; მართალია მათი დამწერი აშინებს ვითამ ევროპას, თუ წამომედაგეო სამსახურს გავუფრთავო. მაგრამ ერთი ვი, — იქმნება მართლად სამსახურისათვის რუსეთის მხრის დაჭერა უფრო სასარგებლო იქნება ვიდრე წინააღმდეგობა. იქნება მართლად რუსეთში ძეტი არგუნის ვიდრე სხვამ ვინმემ. ამ რკების მიხედვით რუსეთის გულ-კეთილობა იქნება, თუ სხვა რამ — რამ მოგვასწავნათ. თუ ევროპის სახელმწიფოებს აუტყვებათ ერთი-ერთმანეთ შორის რამიანობა სამსახურს სრულიად გასრქენ, რადგან მისთვის არავის არ დაეწვის გული. ჩემი ქვეყანა, იტვიის სამსახური: ხომ მანც და მანც რუსეთს უჭირავს; არა სჯობია ისე რუსეთის მხარე დავიჭიროვო და ამასთან იქნება შევიჩინო რამეო, თორემ სხვაფრივ რუსეთი ყველაზედ უწინარესს მე გამგულავსო. მართალია სტამბოლის კონფერენციაზედ დიდი ამოება გამოიხიან სამსახურში იმ იმედით, რომ ბეჭი მოსარჩლე გამომიხნდება ევროპაშიო, მაგრამ ესეა იმედი გაწვევითი უნდა ჰქონდეს და ძნელი საფიქრებელია, რომ გამომიხნეს რამეს ევროპის შეტაკებაში. რაღა თქმა უნდა რომ კონფერენცია კერასთერს ვერ მოუტანს სამსახურს. კონფერენციის ბასის საგანი იქმნება ის შერიგება, რომელზედაც მოლაპარაკება არის გამართული რუსეთისა და სამსახურის შორის, — შერიგება, რომელიც უნდა დამუარდეს წინაპირობების ნიადაგზედ. კონფერენცია ამ უნდა მიიღოს ეს შერიგება (ე. ი. დაუთანხმდეს რუსეთს), ან უკუაგდოს, ე. ი. დაბადოს საერთო ევროპის რამი. არა მგონია, რომ ევროპის სახელმწიფოებს ხადისი ჰქონდეთ რამისათვის. შესანიშნავია, რომ თითქმის არავინ არ უუარებს მომავალ კონფერენციას, რეგორც მძიმე და დიდის უურადლების დირს საქმის მკვლევად გერმანია, რეგორც იწყობიან, არც ვი აზი-რებს ცალკე დესპანის გაგზავნას. მისი წარმომადგენელი კონფერენციაზედ იქმნება მისი ელჩი იმ ქვეყანაში, სადაც შეიურება კონფერენცია. აგრეთვე არც გორჩიკოვი

ანორქის თუ რქე დასწრებას კორფორენციაზე; რუსეთის შიგნით გავსენილი იქნება გრავი შუგალოვი, რუსეთის კლბი ინგლისში. მამ თუ ასეა რაღას უნდა მოკვლოდეთ კორფორენციისაგან?

საქართველოს მატინე

(„ივერიის“ კორრესპონდენტები)

ზღრი 24-ის ანგაზს. — გორის სიწმინდე ანამც თუ სულით და გულით—ეს რა ამისი საკადრისია, საღან ძღვი სიტყვები განსვან, — გარეგანობით მინც ისეთი სანახავი განსვან, რომ რაღა მოგასხენოთ. ბუნებაც ამას მტრობს. ხალხისაგან გათახსირობა ან გეოფა, შე სავრდაო გორთ, რომ ბუნებაც ჩამოგკადებია? ამოდენი თოვლი გამოგუგანა წელს, რომ ურებადმინ მოღაფულია. თუ ტვინამდინ აუვიდათ ეს შემამწუნებელი სიმეწალ-სიჭუჭყე, მამინ—მშვიდობით, ცოლო და შვილო, მავისი შველა მხელიდას. აუვათ კი, მღვთის მადლით, ტვინამდინ სიმეწალის ძღვა გორელებს, მავამ რა? ზოგი ისრე მადლა ზის, რომ ვერ მიაღწევს მისამდი, ბრალი იმისი ვინც დაბლას. ბავრობეო, წელს გორში ხალხი სწედაბო, იმანან. მამ რა ჟანაბა მოუგან, რომ ან გასწედაბა! შინ სიძვირეში და სიღარბეში ხავლებათ ცხოვრობს მღაბლი ხალხი, კარში ქალაქის ცუდი ჭკერი უმხამავთ გულ-ღვიძლს. ზემო ბასრადგან დაწეობილი ციხის გვერდის ქუჩა ქვემო ბასრამდე სულ მთლად მოკირწულია ადამიანის ფეინით, დამხრჩვალას კატებით და ძაღლებით. მთელი გორის ვაჭრობას ეს ქუჩა აქვთ ფეხის ადგილათ. რომ მიდინან უნდა ძაღვან გაფთხილბული იყო, რომ ანავან შემოგაკვადეს. წარმოიდეინეთ ამ ქუჩასვად დგანან ორი უზნავის წევრნი თავში უფ. დ. და ბოლოში უფ. ა. რა ეს ქუჩა და რა სხვები. ეს ერთი ანაფერი: სავსბობები, გარდა ერთისა, შიგ ქალაქში ანინ დამართულები. ქუჩაში ხორგვან საკლავს, იქვევას სისხლი, ფაშვებს იქვე ძაღლებს ურინან; ესენი ხეგენ, ათრეგენ ტალახში, სისხლიც ირევა ტალახში, მერე აჭერს მზე და ისეთს მშვენიერ სუნელოვანს ჭერს აყენებს, რომ ყნოსვით ვერ გამღება კანდი. აი ისემც გამიძღებინ ჩვენი ქალაქის გამ-

გეობის წევრნი, როგორც ჩვენ გძღებით კი არა, ვინცებოთ იმ დამძალს ჭერს?! ამასთან ესეც უნდა მოგასხენოთ, რომ საკლავის გაბეგვას, მგონი, რომ ავრძალული უნდა იყოს, და თუ ავრძალული არ არის, მინც და მინც ქალაქის ჟან-მთელობის საქმე მოითხოვს, რომ ეს ცუდი საქციელი გორელმა ყსბებამ მოიშალან. ისეთი წიბზლიანი საღასები ჭებრამც ცხვრებს, ისეთი ჭუჭყიანები, ღრძილებ ჩაწამულები, რომ ჟერ ერთი დანახვას გაგავრყოლებს და ხორცს, თუნდ რომ იფილო, გემოს გერ ჩავტან. რას იტყვი, მკითხველო, მგონი ამის მოსზობა ძალიან მხელი არ იყოს ქალაქის გამგეობისთვის? ან რა მხელია? მავამ საღაცა გორის ქალაქის გამგეობას რიგინი წევრი ვერ ამოუჩრევიან თვისის გამგეობისთვის, საღაცა გამგეობამ უფ დ— ადმოიჩრია წევრად, სხვას რას იზამს კარც? ამით ხომ სავსბობდამ კარგი სუკები არ დაავლდებოთ და ჩვენ წვალმა გვზიდოს.

კარგი იქნება, რომ ვისიც რიგინა, ურნადლებს მიაქციოს ქუჩების სიწმინდავს და სავსბობების სიმეწალეს, თუ იკადრებს და თუ მკითხვას მინან ქალაქის ჟან-მთელობა, რადგან ამისთანა უწმინდურობა ამრავლებს ავანთმეოფობას.

ქალაქის სიმეწალე, ცუდი ჭკერი, ვავაქს საზღოთ ხორცისთვის, სხეულისთვის შენახული, — ამას ხელს არგინ შეუშლის; ეს ცუდი ჭკერი უწმინდურების გამოყოფილს და იქნება. ახლა გადავგვლოთ თვალი იმას თუ რა საზღო აქვთ გორელებს სულისა და გულისათვის, ე. ო. გონებისთვის, ტვინისთვის. «სავიწველიაო, შენიშნავს მკითხველი, ამ ჩვენის მობასის საქმეო. ამდენ სიმეწალეს რაღა ტვინი, რაღა გონება გადაურჩებოდან, რომ გონების საზღოზედაც ლანარაკობსო; ვიდამ რა საზღო უნდა მიიღოსო. მეორეც ესა, ჭკუას ეხლანდელ დროში ხომ თავის ალავს — ტვინში არ არისო, თვალშია და თვალის საზღოზედა ილანანაკოს სჯობიანო.» ჭო, ვანცხლან ღმერთმა, ჩემო მკითხველო! მეც მანდა ვარ! ამ გორში ავი არის ხეირანი ტვინი, აქ თვალში აქვთ. — შენი ბმანებისა არ იყოს, ჭკუა—და საზღოც ამისთანა ჭკუის შესაფერი აქვთ. რომ ალან დამანალე თქმა! აქ საზღოთ გონებისა ვახლავთ ჭორიკანობა. როგორც მოგესხენებოთ ჭორიკანობა წარმოადგება გონების გაუ-

ნათლებლობისგან. ისე გასჯდომიანთ გორელებს ეს თვისება, რომ დიდი და ზატარა, განათლებულ-გაუ-ნათლებელი, თითქმის ყოელ ან მეჭორეა გამოჩინებულნი, ან უსათუოდ ჭორის დამჯერიან. — უცხოად რომ მოხვიდეთ აქ დით, ცოლით, ნათესავ-ქალით, მშინვე მთელს ქალაქს მოსდებენ, რომ ვიღაც რასკი პები მოვიდნენო. დასთან რომ გაიარო, მშინვე იმ დასკვნას გამოიყვანებენ, რომ შენი საყვარელია. მთელი გორი თითქმის ხომ მეჭორეა, მაგრამ ამით გამოდის უფლები არიან ორი მეჭორე ქალი. მათ ჭორებს ღანჯანაკობენ ცისმარე დღეს, ამოის ჭორებით ატარებენ დროს მთელი გორელი ქალები უფრო და განებინ კი. ერთი ამ მეჭორეთაგანი სცხოვრობს ქვემო უბანში, მეორე ზემო უბანში, ქვემო უბნელი მეჭორე ცოტა ცატა მოხუცდა, გონების ძალა აღარ მისდევს, რომ ცოცხალ-ცოცხალი ჭორი გამოიღოს, აღარც სხეულის ძალა, უიმისოთაც უძღურა, შესწევს, და ამიტომ აღარ აქვს ამის ჭორიკანობას დიდი გავლენა გორელებზედ. ამ ზატარასმა მანდილასმა დაუთმო სხვას თავისი თანამდებობა. მეორე ქალი *) განხლავსთ ახალ-გაზდა, კანტი აგებულების; მეტის ჭორების მოგონებით ტანში მოშლილი, გამხდარ-გამსჭვალული განხლავსთ. ეს ორნი იწყობენ ჭორებს, გასტუმრებენ ჭორს სასიარულოდ და როცა მიძველდება არხივში გადასცემენ და ახლა ვიღვე სხვას ახალს მოიგონებენ. რასში მდგომარეობს ამთი ჭორიკანობა: ეს ამას და ამას ქვევრობს, ამან ბუში გააგლო, იმან თურმე გამძნანიაში იმას აკოცა; არც თავისს ზოგვენ. ამათის მოქმედების აღწერას, რომ მოგვეშორს წავს. ვიტყვი კი, რომ დიდი ვნება მოაქვთ ამით ამითი. დასა და მშაში ქსოესენ მტრობას, მტრობებში გაუტანლობას, ცოლ-ქმანში უსიყვარულობას და სხვა და სხვ.

ტ.—ტ.

მშობარნი ქუთაისის საქართველოს ცხოვრების წარმოებაში ცფედისის მეტე შირველი ადგილი უჭირავს და როგორც შექმერის ამ ყოვლად საშატიო აღაგის მჭერელს, იგი იძლევა საქმით მგაღლითებს საზოგადოებრივ ცხოვრების ყოველ განყოფილებაში. ეს საქმითნი მგაღლითები გამომდინარეობენ ხოლმე წრეთაგან, რომელნიც შესდგებიან ამ ჩვენს ქუთაისში როდესაც ან მთელს საზოგადოებას თავისთვის, ანუ და რამოდენიმე შირს საზოგადოებისთვის ქსურს რამე ცვლილება ცხოვრების მსკლელობაში. შირველ შემთხვევაში თავდა-აზნაურნი ირჩევენ თვის შორის ათი-ოდე შირს და მათ აბარებენ საქმის განხილვას და ცვლილების მოხდენისთვის შრომეჭტის შედგენას. ამ შირთაგან შედგების მზრუნველი წრე, რომლის ნაღვა-წი შრომეჭტი მიდის მმართველობასთან დასამტკიცებლად. ეგრე მოხდა როდესაც თავდა-აზნაურებმა საჭიროდ ქსენეს თვის შორის ბანკის გახსნა. მეორე შემთხვევაში წრის შედგენა უფრო შესანიშნავია, თუ გინდა შემთხვევითია. ვთქვათ, რამოდენიმე ემაწვილი კანნი (ქალებზე ტანტი-მანდის საქმეში გამოსადგეოტ გარდა უკანაგათა ვართ) რომელმე ოჯახში შეიკრიბებენ, მათ შორის ჩამოვარდება ღანჯანაკი რომელიც საზოგადო საქმის სინაგულეზე და გათავდებ მითი რომ რამოდენიმე ხანის მეტე თვით მოქცეიბენ ხელს ამ სინაგულის მოსპობას, და თუ კარგად ცოდნით მიქვავთ საქმე, საზოგადოებაც მათ ხელს უწყობს. ამ გვარ წრის წყალობით დაანდა ქ. ქუთაისში ერთი სასწავლებელი, რომელზედაც ჩვენ ქვევით გვექნება საუბარი. ეს სასწავლებელი განხლავს ღირს-შე. ამნენეი ორ-კლასიანი კერძო სასწავლებელი პანსიონით უფ. ალ. ბეს. ჭიჭინაძისა. შირველად ამ სასწავლებლის დაანსება ივისრა ი. მ. რომელიც ქუთაისის დიშნაზის კურსის დასრულების შემდეგ ციურინში ლექციებს ისმენდა რამოდენიმე წელიწადს. მასთან თანამშრომელად იყვნენ ეხლანდელი მზრუნველი სასწავლებლისა და ი. მ.—მე. თუ რა რიგ გულ-მოადგინებით ქსურდათ მათ ამ კითხვის საქმის სისრულეში მოყვანა და რა რიგ დარწმუნებულნი იყვნენ საქმის კარგად წყევანაზე და საზოგადოებისაგან ხელის მოწყობაზე, გვიჩვენებს იგი, რომ მათ 60 მანეთით დაიწვეს საქმე. ამ ფულით

) ახლა კი დავიჭირეთ, ხეძი კორრესპონდენტო, სიზრუეში: ეს ქალი თავის დღეში არ იკადრებს ტორიკანობას, ამას მეორე სასწავლებელში ნიყოფს ამობენ და მეუღლეც თურმე ისეთი კორრესპონდენტი ჰყავს, რომ შენი მოწონებულა. ისეთ კორრესპონდენტებს თურმე სწერს ჩვენ თბილისურ რუსულ გაზეთებში, რომ როდესაც რედაქცია გადააკეთებს ხოლმე იმის ნაწერს, თითონაც ღმწერს აღარ ესმის).

ახლს ამწყობის შენიშვნა.

*) აქნება ასრე იყოს, არ ავხიარდები.

ავტორი.

იქიდან სასწავლებლისთვის აუცილებლად საჭირო ნივთები. რადგანაც 60 მანეთი ძალე დაეხარჯათ, ნინიათ იქიდან შეგირდითათვის ცაბლები და იქირავეთ მშენებელი ქუთაისის სახლი 700 მ. წელიწადში. მათდა ბედათ სახლის პატრონი ი. მ. ხალა ნათესავი იყო და ფულის (სახლის ქირას) მიცემა წლის ბოლომდის ანაღა.

გახეთ «დროებაში» 1) დაბეჭდილი განცხადება აუწყებდა, რომ ქუთაისში იხსნებოდა კერძო ორ-კლასიანი სასწავლებელი ზანსიონითა. მიიღებინა შეგირდებოდა შედეგის შირობებითა: ზენსიონერებმა წელიწადში უნდა შემოიტანონ 250 მან. აგრეთვე ტანსაცმელი და ქვეშ-საკები და სასწავლო აგეგულებანი მათი უნდა იყოს, დანახები წრუნვა სასწავლებლის იქნება. სახლითგან მსგულეებმა შეგირდებმა წელიწადში უნდა შემოიტანონ 40 მან ამ გარდა ჩვენი კითხვის მოსურნენი მზად იყვნენ შეგირდით მისაღებად, მაგრამ ამ დროს უფ. ი. მ. «ციურისის» სახელის წყალობით უარი მიიღო მთავრობისაგან სასწავლებლის მწრუნველად ვერ დაგნიშნათ. მის მატებრად თხოვნა შეიტანა უფ. ალექსი ბეს. ჭიჭინაძემ, მოსკოვის უნივერსიტეტში კურს დასრულებულმა. ცოტაოდენის ხნის მერმე მისი თხოვნა დაკმაყოფილებულ იქნა. უფ. ჭიჭინაძემ სხვა სახლი დაიქირავა სასწავლებლისთვის, რომლის კერძის, ე. ი., ორი კლასის ზოგანამა უდრის მოსამზადებელ და ზირველ კლასის ღირსიანის ზოგანამა. ზირველს, 1877 წელს, სასწავლებელში სწავლობდნენ 35 სახლითგან მსგულენი შეგირდნი და 5 (ხუთი) ზანსიონერი. ერთი წლის სასწავლებლის ანსებობამ დაანახვა საზოგადოებას, რომ უფ. ა. ბ. ჭიჭინაძეს კარგად ესმის იგი საქმე, რომელსაც ხელი მოჭკიდა. მართლაც მისი ხელაგურ ხელმძღვანელობის წყალობით სწავლას იგი მიდის, როგორც მოითხოვს ნამდვილი ზედლოდი. ბევრი სწავლასე გულ-ანრუებული ვმწვილი, სხვა და სხვა სასწავლებელში უკუდმართის სწავლის გამო, ნამდვილ გზასე დააყენა ამ სამკალოთა სასწავლებელმა. ამის გამო იგი თუმც მცირე ხანის რანსებობს, მაგრამ საზოგადოება მის პატრის-ქსცემს. და როგორ არ უნდა ქსცეს, განათლების მწყურად მძებნელმა, მაგ სასწავლებელს პატრივი, როდესაც ცხადად ქსდავს რომ სხვები ეკონომიურის

მხრით უფრო შეძლებულნი სასწავლებლები მხოლოდ გულს უნრუებენ პავშებს... წრეულს ამ სასწავლებელში ითვლება 79 შეგირდი. ზირველ კლასში 58 და მეორეში 21. მათ შორის 9 ზენსიონერია და 2 სასახეგროდ ზენსიონერი. გვარტომობით: 76 ქართველია, ჭრთი რუსია, ორი სომეხი. მათ შორის 4 თავადიშვილი, 64 აზნაური, სამი გლეხი და 5 მოქალაქენი.

სრული, საფუძვლიანი იმედია, რომ სასწავლებლის საქმე მომავალშიაც აგრე კარგად წავა უფ. ა. ბ. ჭიჭინაძის ხელაგურ ხელმძღვანელობის წყალობით, როგორც ახლა მიდის. ვისურვოთ რომ ეს ღირს-შესამჩნევი სასწავლებელი განათლების გზასე და დაძეგნებულისაგან გარდიქცეს თვით განათლების მიმცემთ!

ი—ა ი—ძე.

ბაქმირი როგორც ყველამ იცის, ყოველს სასწავლებელს აქვს საფხულში «განიკულები», ანუ თავისუფალი დრო, ესე იგი, დრო, როცა სწავლას შესწევება და შეგირდების თავიანთ დედ-მამასთან გაისტუმრებენ ხოლმე. ეს თავისუფალი დრო სხვას და სხვას სასწავლებელში ზოგან სამი თვეა, ზოგან ორია და სხვ. საფხულის განიკულები, თუ არა ვცდები, არიან დანიშნულები იმისათვის, რომ შეგირდებმაც და მსწავლებელმაც შეისვენონ წლის შრომის შედეგე, შეიკრიბონ კვლავ ძალა, რომ ახლის ძალით და ღონით შეუდგნენ შემოდგომასე თავიანთ ჩვეულებრივს საქმეს. საფხულში იმიტომ ინიშნება ხოლმე განიკულები, რომ სიცხე თითქმის შეუძლებელად ქსდის (ძლიერ მინც უშლის) იმ გონებითს გარჯას, რომელიც საჭიროა როგორც შეგირდებისათვის, აგრეთვე იმათ მსწავლებელსათვისაც. ხოლო სოფლების შეკლების მდგომარეობა რომ ვიქინოთ სახეში, ეს განიკულები ჩვენს თვალში კიდევ სხვა დანიშნულებას მოიპოვებენ. შეწყვეტილი სწავლის დრო ამდევს ღონისძიებას გლეხების შვილებს, რომ თავის მამის სახლს მიეშველონ მუშაობაში მამინ, როცა გლეხ-კაცისათვის დამხმარებელი უფრო საჭირო არის, ესე იგი, კვლობის დროს.

ეს ესკა მხოლოდ იქ, სადაც არ არის მთა აღ-
 გი, მაგრამ თიონეთის მარხის შკოლები რომ ავი-
 ლოთ, აქ სულაც არ მოუდგება ანც ერთი ზემოხსენე-
 ბული დანიშნულება საფხულის კანიკულების, თვი-
 ნიერ ზირველისა. მართლაც და იმ სოფელში, სადაც
 უხლს ამ მარხაში შკოლები მოიზოგება, ისე გრილს
 ხოლმე, რომ სწავლის წარმოებას სულაც არ უშლის
 საფხულის სიცხე. მაგრამ იქმნება საფხულში შკოლე-
 ბი საჭირო იყვნენ დედ-მამისათვისა, ვინც მეტყვის,
 მკითხველი. საქმერ იმას, ჩემო მკითხველო, რომ
 აქ იმ დროს დედ-მამას თავის შვილი არ უნდა შინა-
 ურის განემოებისათვისა. სულ უდროოდ ეტყვიან
 ხოლმე თავიანთ მასწავლებლები: ადექი და წადი ში-
 ნო. აი რატომ: თიონეთის მარხაში სწორედ იმ
 დროს დაიწყობენ ხოლმე მოსავლის შეკრებას, რა-
 დესაც მასწავლებელი მარხამობისთვის გასულში დაი-
 მახებს ხოლმე: „მამასხლისო, ახლს კი მომირეკები-
 ჭები, რომ სწავლს დავიწყოვო“. რადესაც ამას დაი-
 მახებს ხოლმე მასწავლებელი, მაშინ განადგობული კა-
 ლოს ლეწვს და მუშაობა არის ხოლმე თიონეთის მარ-
 ხაში. ამისთანა დროში, რადესაც გლეხის ყელი და
 დანა ერთათ არის, რადესაც გლეხს ასე უჭირს კე-
 რზედ შედგომი და საქონლის მომგლელი უძრწოლი,
 იმ დროს ეუბნებიან გლეხსა, რომ შენი შვილი შკო-
 ლაში უნდა გაჭკვანოვო. არ არის ძნელი გამოსა-
 ნობი, რომ მაშინ გლეხი არ გაჭკვანოს შვილს შკო-
 ლაში, და ამის გამოც ზირველ ენკენისთვის მაგივრათ,
 ხან ზირველს ღვინობისთვეში დაიწყობა ხოლმე ამ
 მარხაში სწავლს, ხან ამ თვის გასულს და ხან უფ-
 რო გვიანაც, ასე რომ აქაური კანიკულები ხან ხუთ
 თვემდე გასტანს ხოლმე. ამ რიცხვს რომ მიუმატოთ
 ექვსი კვირა უქმი დრო (საშობათი ორი კვირა, ორი
 სააღდგომოთ, ორი საყველით), თითქმის ნახევარ-
 ი წელიწადი იქმნება ხოლმე თავისუფალი დრო
 აქაურს შკოლებში.

ჩვენის აზრით, ესეთი თავისუფალის დროისა
 სრულებით მოკლებულია საფუძველს შესახებ თიონე-
 თის მარხის შკოლებისა. უნდა ისე მანც იყოს, რომ
 ანც მწვადი დაიწოს და ანც შამფური; ემსწვილები
 იმ დროს უნდა იყვნენ თავისუფალნი სწავლისაგან,
 რადესაც ისინი უფრო საჭირონი არიან თავიანთ მ-

მის სახლისათვის, თორემ თითქმის ნახევარი წელი-
 წადი მოდის სასწავლებლის შეწყვეტის დრო. ამასთან
 ისიც რომ მოვიგონოთ, რომ აქ მრეულ ხშირად აკლ-
 დებიან ემსწვილები კლასებსა, გასაკები იქმნება, თუ
 რა სუსტი სწავლის იმედი უნდა გვქონდეს აქაურს
 შკოლებში. თუ ამავს მიუმატოთ იმ ცრუ-შედადო-
 ლიურს სწავლის სისტემას, რომელიც არის მი-
 ლებული (რუსული ფრანკების კაჭკაჭივით სწავლს!)
 ყველს ადვილად გაიგებს, თუ რა იმედი უნდა ქონ-
 დეს კავს ამ შკოლებისაგან!

ცოტაოდენის ყურადღების ღირსია კიდევ ის
 სურათები დაკვირვებითის სწავლისათვის, (КАРТИНЫ
 ДЛЯ НАГЛЯД. ОБУЧЕНИЯ), რომლებსაც ამ მარხის შკო-
 ლებში შეჭხვდებით ყველგან. ისინი არ აჩვენებენ ემსწ-
 ვილის ჯერ გაფანტულს გონებას რომ ერთს საგანზედ
 შეიკრიბოს გონების ძალი, დააკვირდეს და გაიგოს
 მის განკარგულ მყოფი ბუნება. ეს შეადგენს ამისთან-
 ან სურათების ზირველ დანიშნულებას. ანა, თქვენც
 არ მომიკვდეთ—ის სურათები უკუღმა მოქმედებენ:
 განათლების მაგივრად ახლებებენ ემსწვილის გონებასა,
 ამისათვის რომ არიან დაფარულნი მიუწდომელობის
 სიბნელითა; ანამც თუ აჩვენებენ ბუნებისადმი დაკვირ-
 ვებას, ანამც თუ რაც გატანს ანტეია ემსწვილს, იმას
 წარმოუდგენენ ემსწვილის გონებასა, ანამედ უხატავენ
 ამისთანა ბუნებითს საგნებს, რომელიც ემსწვილებმა
 სულაც არ იციან. საქმე იმას, რომ ეს სურათები
 უხატავენ ემსწვილს იმ ბუნებასა და იმ ცხოვრებასა,
 რომელიც სიზმარშია კი არ მოჭსჩვენებია. რა უნდა
 გაიგოს ერთი მითხარით გეთაყვანეთ, ხეგსურას ანუ
 ფშავლის ზატანა ბიჭმა ნემეცურის ცხოვრებისა, რომ
 დაკვირვებითი სწავლს დაიწყოს ნემეცურის ცხოვრების
 სურათებითა? ნეტარ-ხსენებულმა ზესტალოცრემ დიდი
 ხანია შეურაცხეყო ამისთანა უგუნურება და ცხადად
 დაამტკიცა, რომ ზირველ დაწყებითის სწავლის მას-
 ლად უნდა იყოს ის ცხოვრება, რომელშიაც ტრინ-
 ლებს ემსწვილი, იმ ცხოვრების სურათები, რომელთაც
 ემსწვილი ქხედავს ყოველს დღეს და სხვ. ესეც ხომ
 ქართული ენა არ არის, რომ ძილი დაუფთხოს
 ჩვენს კეთილის მყოფელებს, ეჰ! ეჰ! და ეჰ!

დ. რ.

ქახიანი. რეკორდის“ მე 3 №-ში იყო დაბეჭდილი წერილი, რომელმაც ცოტად თუ ბევრად ნახევრების ზოგიერთა მასწავლებლებების უგარვისობა საზოგადოდ. მე ვამბობ საზოგადოდ, რადგანაც ვეტყვი ესეა რომ გარე მათ შორის შკოლაში, აგრეთვე წინეობით მხარესაც. მართლაც, თუცა საზოგადო აზრი ზოგიერთა მასწავლებლებზე ხსენებულას წერილას ნამდვილად ჭსატავს კახეთის ზოგიერთა სს. შკოლების მასწავლებლების შრომას და ყოფიან-ცხოვრებას, მაგრამ ზოგიერთში კი ვერ დავეთანხმები უფ. გორჩესპონდენტს. სხვათა შორის ვეტყვი ესეა ალვანის შკოლის მასწავლებელს, რომელიც, ვითამ რეკრ დაჭურებს მდლიდამ იმისთანა მასწავლებლებს, როგორც არიან: აბტანისა, ფშკელი სს, ნათარეულისა და სხვა „ნეტა სიმართლე რას ეუბნებოდა უფ. დ. რ-ს, როდესაც ჭსწერდა ალვანის მასწავლებლებზე უსაფუძვლოდ? მე მხოლოდ ამას ვიტყვი: ალვანის შკოლის მასწავლებლისთანა წინეობით, შრომის მოუყარეობით და ერთგულობით შკოლისადმი რომ ყოველს კახეთის ს. შკოლასა ჭყვანდეს, საქმე გვარინანდ წავს... უფ. დ. რ-ს, ეტყობა, გავრნებით კი გუგია, რომ ზოგიერთი შკოლას მასწავლებელი ვერ ამართლებს თავის დანიშნულებასა, და თითონ კი არ გამოუვლავია სანუდობა, რომელიც მასწავლებლები იქცევიან ცუდად. უფ. დ. რ-ს მიუყვია ხელი და ყველანი ჩემოუთვლა. მივიჩნის, უფ. გორჩესპონდენტს როგორ დავიწყებთ სს. საბუისა, ენისლისა, შილდისა და ყვარლის შკოლების მასწავლებლები, რომ არაფერი უთქვამს იმათზე? გავგონის კი უფ. დ. რ-ს, ალვანში შკოლა არის და მასწავლებლებიცა ჭყვით, მაგრამ, როგორც გვიმტკივნებს ვეტყვის სიტყვები, თვითონ სწოლებით არა სცოდნის არც ალვანის შკოლის მასწავლებლის ვინაობა, არც იმისი წინეობა, არც განათლება და არც შრომა შკოლაში. თუ ასეა—უფ. დ. რ-ს ტყუილ-უბრალოდ დაუყვადნია უფ. ალვანის შკოლის მასწავლებლებზე. ჩემის სიტყვების დასამტკიცებლად მოვიყვან იმას, რომ როდესაც ტყუილისა გუბერნიის სს. შკოლების დირექტორი უფ. სტრელებოვი (უფ. თელავის სამაზრო სასწავლებლის მასწავლებელი ვ. გიგინაძე და სტეპანისის შკოლას მასწავლებელი უფ. დ. ბუგურაულიც, რომლებიც შკოლების დასათვალიერებლად თან წაიყვანა უფ. დირექტორმა) დაწმუნდა, რომ ასე გვარინანდ დაუკნებუ-

ლი შკოლა და ერთგული თავის საქმისადმი მასწავლებელი, როგორც არის ალვანში, ბერად მოიხატება საქართველოში... ამ სტრუქტურების დაწესს აქვს სახეში მხოლოდ სიმართლის დაცვა და არა „ბასისი“ ამისთვის ნუ ეწინება უფ. დ. რ-ს, თუ იმისი აზრი ალვანის მასწავლებლებზე უმართლო გამოდგა. უსაფუძვლო განვიცხვას და დამტკიცება საზოგადოებაში არამც თუ გაასწორებს უხეიროს, არამედ კარგსაც წაართმევს ბეჯითობას, და მხნეობას როგორც სშირად მოხდება ხალხე კაცთა-შორის: ჩვენთვისაც კარგი იქნებოდა, რომ ბეგნი იყვნენ «მაგარის» ხასიათის კაცები, რომლებიც ერთგულად მისდევენ თავის საქმეს და არ გუბუბიან ხალხისაგან უსაფუძვლოდ განვიცხვას, მაგრამ ისეთი კაცები არამც თუ ჩვენს უბედურს ქართველებში არამედ უგანათლებულეს ხალხებშიაც იშვიათად იშვებოდა. ბეგნი ნიჭი დაღუბა სამუდამოდ უსაფუძვლო და უსამართლო სჯამ!...

მკინსკელა! ესლა მე მსურს გავაცნო ერთი შესანიშნავი პედაგოგი, რომელიც ჭსუთევს მასწავლებლად ს. საბუეში. უფ. ყიასოვიძა (გვარია ამ შესანიშნავის პედაგოგისა) ისე არა იცის რა თავის საქმისა (პედაგოგისა), როგორც მე და შენ, მკითხველო, ჩინურის ენისა! აბა ერთი მიბძანეთ: ლაჭინის შკოლაში, სადაც მუბაღობას და სხვა-თესვას ასწავლიან (ისიც მგონი უხეიროთ), რამდენსამე ხანს ნამყოფისაგან რა პედაგოგიურ ქცევას უნდა მოკვლოდეთ! უფ. ყიასოვი იმ მეთოდით ასწავლის, რომელიც მაჭმად-ხანის დროსა მეფობდა! რადა თავი შეგაწეინო, ჩემო მკითხველო, ამ პედაგოგად: „არც ქართული იცის და რუსული ხომ დემკრთმა შეინახოს! მაშ, იტყვის, ჩემთან ერთად გაცნებული მკითხველი, რომელი ენა უნდა იცოდეს?...—ს. ყვარლის მასწავლებელი უფ. ნ. მესხი ქალაქიდან დაბრუნებულა და, როგორც დამწმუნა ერთმა იქაურმა პეტრევიულმა გლეხმა ქ. ი—შვილმა, 30 იანვრისათვის დაუბრებია შევირდები შკოლაში. ის დალოცვილი ძლიან ერთგული არა უოთადა თავისის საქმისა! ეტყობა, უფ. ნ. მესხი ძლიან ნახად არის აღზრდილი, რომ ასე სშირად დასეივნობს და იშვიათად დაიკრება შკოლაში! წამოადგინეთ ისეთი ბეჯითთა შკოლაში სიაწულში, რომ თუცა ყველიერი მოხლოდა, მაგრამ მაინც დაიბაზა შევირდები, არ მოსცდნენ სწავლასა! არ ყოთ მთელი თვე შესვენება?! უფ. ნ. მესხს

თავისი საკეთაზნი ვაჟენდანი ჭქონია როგორც ტუობა იმას
 კაჟენდანი კვირასი სამი-ოთხი დღესასწაულია! თვის
 თავს რას ეუბნება უფ. მესხი რომ მუქთად ჭსკმის იმ
 გლეხების თითო მანეთს, რომელიც, ვინ იცის, რა შრო-
 მით და რაფლით აქვთ შექმნილი; ან ვიდრე ვინ იცის
 რომელ ზოდოსას ან რაჯანებს გამომართვა და ერთი
 კოდი ზური ან ერთი ჩაფი ღვინო დაუწერა?! ფშავლის
 შოკლის მასწავლებელი ბადურაფი აღარ არის მასწავლებ-
 ლად; დიკეტრამა მოსკლისათანავე დაითხოვა და მის
 მაგივრად უფ. რცხილაძე გაანწესა. ეს მასწავლებლებზე და
 ესლას სხვა რამე ვილაზარაგოთ.

კასეთში ავად-მყოფობა არა არის რა; მხოლოდ
 ზოგს სრულელები მჭკვლით ხდება ავად ხელსი, მ:გრამ
 სიკვდილი კი არ არის გასშირებული. საქონლის ჭირი
 ვიდრე იღებს ხარჯს, თუმცა მცირედ. ამ უკანასკნელ დროს
 კასეთში ქარები იყო და ესლას კი აღარ არის. თოვლიც
 აღარ მოდის, თუმცა ძველი ჯერ ტყე-მინდვრებს არ მო-
 შორების, — გზები კი გამშალა. ამ უძმად თითქმის
 განათესულის სითბო დგას აღაზნის ველზე კასეთში.
 „დროებითი მილიცია“ დაშალეს, და, როგორც გავიგე,
 მარტში ისევ უნდა მოკრიფონ. თელავში ზოლიციას
 ზმანება მოსკლია, რომ ეზო-ქუჩები სუფთად შეინახათ,
 რომ თბილისის ავად-მყოფობა მანდაც არ გავრცელდეს
 ზოლიცია დიდ ფარა-ფურცია. წარმოადგინეთ: რიუზე
 (თელავის და ძველ-გალავანის შუა) ყ საბ-ხანები სულ
 დააკვირეს და ქვეით რიუზე ჭხრცვენ ესლას საკლავს.
 რასა ჭხრცვენ, — ღარი და რიი სამი ცხვარი — აი თელ-
 ვის საკლავი! მე მიგვირს: თუ ზოლიციამ რიუზე დაკე-
 ტინა უსასბ-ხანის დუქნები — ბატონის წყაროსთან რ:ღ-
 ტომ არ უბმანებენ, რომ დავატონ, რადგანაც, როგორც
 წინათაც მოვისხენიე — წყარო სრულეებით გაფუჭებულია;
 ჯერ დაუდევნელობა და მერე უსასბ-ხანამ სომ სრულე-
 ბით ბოლო მოუღო. საშინელი ტალახი დასკდება და
 მერჯლი სუნი ეტემა „ბატონის წყაროს“ ახლოს გამკლავს...
 ზოგა შემდეგში.

თელავი.

ქართველი.

1878 წ. 4 თებერვალს.

ჰველაფერხედ

(წერილი სურამილამ)

მკითხველო, თუ როდესმე ჭყოფილხარ იმის-
 თანა გადავარდნილ აღაგას, სანდაც შენი გული არა-
 ვის არ ეთვისებოდეს არც იქაურ ჩვეულებას, არც
 იქაურ აღმინების ჭრეკას და არც იქაურ მუუდრეობას;
 თუ ჭყოფილხარ ობლად დამაგალი და მხილებელი იქაურ-
 ბის ურიგობასა, აღმინების ცბიერებისა, მატუჟრობასა
 და ფლიდობისა, გეტოდინება რა მჭმუნვანებაში იქმნება
 ის ობოლი. ამ ნაირ აღმინის ზოკტები დაობლებულ
 სულს ეძახიან. სომ ისიც გეტოდინება რა სასიით ადგი-
 წერს ჩვენი უკვდავი ზოკტი — ბართაშვილი ობოლს სულს.
 აი ის ამბავი:

მეგობართა, ნათესავთ მოკლელები:
 ისევ ჩქარად ჭზავეს სანაცულოს გული,
 მაგრამ ერთხელ დაობლებული სული,
 მართა ითმენს უნუგემობას კრული!

ამისთანა მდგომარეობაში მყოფ კაცს რჩი საშე-
 ლება ჭქონია თავის სასუკუმოთ, ნადგლის გასაქარეებლად
 და დროს მოსაკლავათ: ზირეკლად წიგნების ვითხვა,
 მკარე დღიურის წერა. უსულოდ სიტუიერი წიგნები
 კაცს ელავარაკებიან. ხან ანუგეშებენ, ხან მოჭკვრინან ნად-
 კელს და სეკვას. ხანაც იმისთანა აღაგას მიიყვანენ, რომ
 იქ კაცი მხოლოდ აზრით იქმნება იუოს, თუ არა და
 სსკაფრივ, არ შეიძლება. დღიურში ვიდრე კაცი ჭხატავს
 თავის შთაბეჭდილებას და გულის ამბავს. ეს უკანასკნე-
 ლი არ ვიცოდი. ერთმა ჩემმა ამხანაგმა მიჩნია ერთხელ
 მიველი იმასთან და იმის დღიურში ამოვიკითხე ეს ანი-
 რებული ლექსები: რა ამბობენ „გორკლები მატრანაზუ-
 ბი,“ სცდებიან ძალიან, კვ გორკლებზე კი არ არის ნათ-
 ქვაში — სურამელებზეა. იმის გამომთქმელს სურამში მოუ-
 გონია და გორში გამოუთქვავს, ისე კი არა, ნამდვილად
 ასე უნდა იყოსო:

სურამელები მატრანაზუბი,

• არშინანი ოინაზუბი. —

სწორეთ მოგახსენათ ეს ამბავი ძალიან მეწინა,
 ნეტა სურამელებს რა დაუშავებიათ, რომ აგრე უწე-
 ლათ ილანძება, მას აქედ მეც დავიწე ბღაჯნა დღიუ-
 რისა. ჩემი დღიური არ არის შესანიშნავი და შინაარსით
 მდიდარი, მაგრამ იმედი მაქვს მკითხველი იქმნება იმა-
 დუნად კეთილი იყოს, რომ თავს გადააკლებს ამ ს-
 წერსაცა.

I

ადრე მოგახსენეთ, რომ თოვლით მდიდრები ვართ-
მეთქი. დიას, ისე გახლავს. აჯერ დღევანდლადმდისინ გა-
ნუწყვეტულათ მოდის თოვლი გულ-გასეთქალი. აქაურს
ურბების სხამს უწინასწარმეტყველია, რომ თოვლი ერთ
საყენამდისინ უნდა მოვიდესო. აღონას (დაბადებაში) ისე
წყვებულა.

II

ეს ამბავი ძველია, მაგრამ დასავიწყარი ვი არ არის.
ბიჭვლად რომ დაწიგეს აქ გლეხების სახლებში სალ-
დათები, ერთის გლეხის სახლის წინ გზად მიმავალმა
ერთმა სალდათმა თურქე მოინდომა ერთის გლეხის ცო-
ლის გონა; ამისი სიღამაზე მოეწონა თურქე მეომარს.
მხე ქაღამს შეუბოვარს სალდათს უთავაზა-მშენიერი სი-
ლა. სალდათმა ირივლა მომტრებულ მოსამართლესთან.
(თუძვა ვი, ამბობენ, ბრალი ქაღამს უფილდა, მაგრამ მე
არა მგინია: თუ სალდათს მიზეზო არ მივცა, ქალი მს-
გან ვერ გაბუდავდა.) მისთვის რომ სუსტმა დედა-განმა
თავისი ნამუსი დაიცვა სილის თავაზით, მართლაც მოსა-
მართლისაგან იქმნა დასჯილი—ოჩის კვირით საპატიმრო-
ში უფილთ. ჩისაგან არის, სომხებს არც ერთი სალ-
დათი არ უღვათ სახლში, სულ ქართველებთან არიან?..

III

დღითი-დღეზე უვავილი და ქუთრუშა სურამში
ბრველებს. საგმაო რიცხვი უმაწვილებიც გახდნენ ამ სე-
ლის მსხვერპლად. რაგორც ეტყობა ამ უვავილს არ
მინან აქაურის ამტრელის მენდლებისა. საქმე ის არის,
რომ ვინც ატრელია, იმათაც არა ზოგავს. ორი ამტრე-
ლია სურამში, მაგრამ ერთად არა დიან; მარცხს ფერ-
დაც რომ შეერთდეს, მაშინ იქმნება გამკვიდეს რამე.

VI

დღეს აქაურს ერთს გლეხის ქალს ჯვარი დასწე-
ეს, ერთმა გლეხმა შეიერთო. საწყალობელს ქალს თურ-
არ უნდოდა და ბეჭი იძახს:

ნუ მიკვრავ, დედილო, წითელს კახასა,
არ შევირთავ დედილო დადრევილ ქმარსა,
ვაი, ვაი ნუ მტემ, ნუ მკლავ დედილო!...
მაგრამ გამგონი არავინ იყო. ჯერ ჰსცემეს, ძალად
დტრედიანი შეიყვანეს საყდარში და გადაწვერეს
წი. დღეში თორმეტი, რომ შეიყვანონ ამისთანა მსხვერპ-
აქაური მღვდლები არ იტყვიან უმარაო“....

V

ქაღალდის თამაშობა სურამში უვავის და უვავის.
ნუნუაც თავის რიგზე, მოკუბრულ რუმბუბადამ მოყ-
კუბრავ რუმბუბი გადადის უანწებით და ჯისკებით. ამაზე,
მართლაც, მომაგონდა ისპანიის ერთის ბრძენის გორა-
ლის განგარგულება: ბრძენმა გორალმა თავის სამოვლ-
ბელოში გასცა ბძახება, რომ ვინც დათვრებოდა, ფუ-
ლით ჯარშია უნდა გადაეხდა სახალსო შკოლები სა-
სარგებლოდ და იმით ისპანიაში მრავლდებოდა იმის
დროს სახალსო შკოლები. ახ, რა კარგი იქმნებოდა,
რომ ჩვენშიაც უფილიყო ეს განგარგულება, მაშინ იქ-
ნება ჩვენს სურამსაც ჰლირსებოდა შკოლა.

VI

მე-XIX საუკუნის არსენა—წულუგიძე თავისის ამსა-
ნაგებით გიდეგ აქედენ დეესეტება. ჩენი ზოლიცა დას-
დეგს დასტერად, მაგრამ (არხად დარჩეს ეს უეს მაგ-
რამი,“სულ ამ მაგრამის ბრალია.) ვერ დაიჭირეს. მე
რომ ვიცი მაგათი გარჯილობა... მესტვირესი არ იყოს
უფარბაზნოთ არ იქმნება თქვენი არსენას დატრას“...
სავიფიქროა, რომ გაუჭირდა ჩვენ ზოლიცას ერთის კა-
ტის დატრას. ესლაც შეეტყო ზოლიცას, რომ ტატო-
სადაც დროებსაც ატარებსო. მაშინვე აფრინდნენ თავი-
სის ჩათრებით (ჩათრები მართლ საწყალ გლეხებთან არიან
გმირები) მაგრამ (არ ღმერთო ჩემო, გიდეგ ვედები ამ
მაგრამს) უვანვე ცარიელნი მოვიდნენ.

მგელს მგელობა ერჭვა, ტურამ ქვეყანა ამოგდლო.
წულუგიძეს ვნებით, მაგრამ ამასე უარესები გამოდიან.
ის თუ ჩიხადნებით მიდიოდა საქურდლად, ესენი ურ-
მებით მიდიან. გავინილა გოთაყვა, ამისთანა შეუბოვარი
და ურცხვი ვაზაგები! გავიგონათ ქურდობაზე ურმით
წასულა? წურელის (29-ს) გაურტესათ ერთის აქაურის
ვაჭრის ბედელი და იქიღამ ამოღებულნი ტომრები ჰუ-
რი და ქერი დაეწყოთ, განმარს იქ მიყვანილ ურმებზე
და წაქლოთ. ღმერთო უარესისაგან დაგვიფარე!...

VII

არა ეშკვლა რა ამ მშვიტ-მწუროვალე სოსუმიდამ
გადმოსულს ბერძნებსა. ისევე ისე მშვიტ-მწუროვალედ,
ისევე ისე უნუგემოდ არიან ეს უველსაგან დავიწყებულე-
ბი. ახლა ამას მოემატა წრეგანდელი ზამთრის სუსნიც—
ამასე მეტი შეწუხება იქმნება? ბეჭი თხუნვანც გაის-
ტვირეს, ბეჭი ტელეგრამებზეც გაგზავნეს, მაგრამ უ-

რის მკვლელობა აჩვენებს გამოვიდა. ცოდნა და სიწმინდობა, ღმერთს გავიფრთხილეთ, რომ ამისთანა განათლებულ საუკუნეში გვერდით მშვენიერ-მწვეურვალე და სიცილით დამზრალ-წვადებულნი ასობით ადამიანები იტანჯებოდნენ და მიმსჯელები აჩვენებდნენ იყოს....

VIII

გაზეთებმა საყვირი დაჭკრეს: ჰანი მოკვდა! ნახეთ გულმა არ მოუთმინა, დეეშურა სააქიოს ვიკტორ ემანუელთან. საკვირველი კავშირი ჰქონდა ჰანის ცხოვრებას იმ კაცის ცხოვრებასთან! აქ ვერ რიგდებოდნენ ერთმანეთში, სააქიოს, ვანსოთ, როგორ წავლენ იოლად? აი იქ იქმნება საყვლოს ჭერა—ბერტეა!... ღმერთმა საუკუნო განსვენება მანინც მიანიჭოს!

ს. ბაერელი.

საზოლიტიკო მიმოხილვა

საზრანბეთი.—ღუბუტატა ჰალატს, როგორც მოგესვენებათ, სხვათა შორის, უზურია ერთი მძლავრი იარაღი, თუ ვინიცილობა მთავრობამ მინდობა სხვის წარმომადგენელთათვის დალატება. ეს იარაღი არის ბიუჯეტი. მაკ-მაგონმატ, სხვათა შორის, ამ იარაღის შიშით დაუთმო ჰალატს: ვაი თუ ფული არ მამცენო და რითი გავწიო მმართველობა. მაკ-მაგონის დამარცხების შემდეგ რომ რესპუბლიკის მომხრე სამინისტრო დანიშნა და ჰალატს ცოტად თუ ბევრად შიში მოეგლო, რეზუბლიკელებმატ ისურვეს ბიუჯეტის დამტყიცება. მაგრამ ჯერ-ჯერობით, სიფთხილისათვის, მეთორმეტე ნაწილი გადაწვეტიეს. საფრანკეთი, გულ-მშვიდი და მოსვენებულად, მიეტა ჩვეულებრივს ცხოვრებას და მოღვაწეობას. რაღა შიში უნდა ჰქონდეს? მაკ-მაგონი და მისი კარისკაცები დაუმორჩილდნენ რესპუბლიკელებს, ჰალატს მიეტა გულწრფელი რესპუბლიკელი სამინისტრო, უოკელის ნდობის ღირსი. პარლამენტში შეტანილ იქმნენ სხვა და სხვა წინადადებანი საფრანკეთისა და რესპუბლიკის სასარგებლოდ. მაგრამ უცრად სელმეორერედ აქშალა ჰალატს შიში: ჰერტოგ ბროლჰის მეგობრებს დაუწევიათ სენატის წინაშე მცადინება ბიუჯეტის უგუბდებისათვის, თუ ნაწილ-ნაწილ იქმნება შემოტანილი. მათ უნდათ, რომ ბიუჯეტი რაც შეიძლება ჩქარა და მოლად იყოს დამტყიცებული პარლამენტის მიერ. ემუქრებიან კიდევ ჰალატს—

თუ ასე არ მოიქცეითო და ჯერ ბიუჯეტს არ დამტყიცებთო რაც სენატი განიხილავსო რესპუბლიკელთა მიერ წარდგენილ წინადადებებსაო. სხანს მაკ-მაგონის კეთილისმოსურნენი არ არიან ისე მიერუბულნი და მიძინებულნი, როგორც აქამდისინ ეტუბობდათ. იგინი ფხიზლათ არიან და ელიან მხოლოდ პირველს შემთხვევას, რომ იმ გვირივე განსცდელი გადასდგენიოს რესპუბლიკას, როგორც 16 მასის აუტებს მაკ-მაგონმა. რესპუბლიკელებიც არ არიან გულსელდაკრეფილნი. იგინიც ამბობენ—მანამ სენატი არ გასინჯავს ჩვენ მიერ წარდგენილ წინადადებებს ბიუჯეტი არ მოგერთმეკათო. ამ გვარად ჩემ-ჩემი მუქარა და დაშინება რესპუბლიკელთ და დამარცხებულთ დასის შორის ისეე სუფევს და სრულიად დაწყნება შინაგანის პოლიტიკისა საფრანკეთში ჯერ შორს არის. მაკ-მაგონს და მის მეგობრებს ჯავრი მოსდით, რომ სრულიად თანხმობა სუფევს სამინისტროისა და ჰალატის შორის. ამიტომ უოკელ დონისძიებას სმარობენ, რომ რამე განსეთქილობა ჩაუდონ მათ და დიუფორსაც იგივე უოფა დააყაროს, როგორც უიულ სიმონს.

ამსტრი-შენზრია.

ავსტრია, ძალიან მშვიდობიანათ დაუსკდა რუსეთის მიერ წარდგენილ შეტყების პირობებს, მით უფრო, რომ თვითონ რუსეთმა მინდობა კონფერენციით განხილვა შეტყების პირობათა რამდენიმე მუხლისა. მაგრამ ერთი გარემოება აწუხებს ავსტრიას: რუსის ჯარის მოძრაობა სტამბოლისაკენ. აი რას იწერება ამის შესახებ გაზეთის „Indépendance Belge“-ის კორრესპონდენტი ვენიდან: უმართლად და ეტყვი ადარ არის: რუსები მიდიან რსმალეეთის სტრატეგია ქალაქისაკენ. აქ ყველა კითხულობს, თუ რა განზრახვა აქვს ამ მოძრაობას? რსმალეეთი ხომ სრულიად დაუმორჩილდა რუსეთს და მიიღო კიდევ მორიგების წინა პირობები. ნუ თუ რომელიმე სამხედრო მოთხოვნა ნილება მოითხოვს ამას? არა, —რადგანაც რსმალეეთმა დამარცხებულად აღიარა თავისი თავი და არავითარ წინადადებებსაც აღარ იჩენს. მაშ ამ სტამბოლისაკენ მსვლელობას სხვა მიზეზი უნდა მოუძებნოთ. სასახლოდ? ეს არ შეშვენს აწინდელს მძიმე გარემოებებს. მაშ იქნება მის მოსდევს რამე საზოლიტიკო მოსაზრება? ესე კერაფერი გამართლება ესაა, როდესაც ინგლისმა გამოაცხადა, რომ თვით დროებით დაჭერც სტამბოლის

არ არის მისთვის სასურველი. აი ამიტომაც ავსტრი-
ვერების მიხედვით ეძლევა თვითონაც მიეტყოს მოქმედებას.
რაც შეეხება სტამბოლს, მას შეეძლო მშვიდობიანი მაგ-
რებელი ყოფილიყო იმ დროს, როდესაც მხოლოდ მსე-
დრობაზე იყო მიგდებული საქმე. მაგრამ ესეა კი სხვა-
სტრია უნდა წინ დაუსვდეს ახალს აჩუქობას ანუ
შეშ. იმას კი არ მოგასვენებთ, რომ ავსტრია აღჭურ-
ვილი იყო რუსეთის წინააღმდეგობისათვის. მაგრამ
ავსტრიელებს ჭკონიათ, რომ რუსის ჯარის მსვლელობა
სტამბოლისაკენ სრულიად საჭირო არ არის და შეშსაც
მოსწავებს.“

— სად შეიუბნება მომავალი კონფერენცია ჯერ არ
არის გადაწყვეტილი. რუსეთს არ უნდა, რომ გენაში მოს-
დეს კონფერენცია, რადგანაც ამ შემთხვევაში, დიპლო-
მატიის ჩუქურბის ძალით, თავმჯდომარედ იმ ქვეყნის
გარეშე საქმეთა მინისტრი უნდა იყოს, რომელშიაც შე-
იყრება კონფერენცია. ეს გარემოება უხერხულ იქმნება თუ
გინიცობაა რუსეთსა და ავსტრიის სარგებლობა ვერ მო-
თავსდებიან ერთი-ერთ შორის წამოყენებულს საქმეში.
გენილამ იწერებინა, ვითომ კონფერენცია ქ. ბადენ-ბადენ-
ში შეიყრება. ახლა ვინ დაესწრება ამ ყრილობას? თუმი-
ცა რუმინია, სერბია, საბურჯეთი, და ჩერნოგორია თხ-
რულბენ ჩვენც შავიშვითთა, მაგრამ საეჭვოა კია, რომ
ეს ვაწაწინა ქვეყნებიც მარჯაში, გარდა თუმცა სანა
სამართალია იმათაც უნდა ჭქონდეთ მონაწილეობა მომ-
ავალ კონფერენციაში, მეტადრე რუმინიას, ჩერნოგორიას
და სერბიას, რომელთაც დიდი ღვაწლი დაუდვიათ რმი-
ნობაში.

ინგლისი. 28 იანვარს ინგლისის პარლამენტი მი-
ნისტრს ნორტოტს შემდეგი სიტყვა წამოაოთქვამს, რომ-
ელშიაც ისტება მთავრობის პოლიტიკა აღმოსავლეთის
საქმის შესახებ: „მთავრობა აღიარებს დიდს
ცდილებას რსმალეთის მდგომარეობაში და რაც შეიძ-
ლებს ეცდება მსუდველობაში იქონიოს რსმალეთის ქვე-
შეკრძობითა სარგებლობა. მთავრობას ჭსურს მიუდგეს
კვრების საბჭოს ამ საგნის გასასჯელად; იგი არ დაე-
ბებს მხოლოდ თვის საკუთარ სარგებლობას და არა
ჭსურს მტკიცე საზღვარი დასდვას მაგალითებ რანდნელის
თავისუფლობის შესახებ. ინგლისს ჭსურს დაადგინოს ამ
სრულში თავისუფალი აღებ-მიცემობა და გადაწყვიტოს

ეს საქმე იმ გვარად, რომ არა სახელმწიფოს არ შეე-
ლოს დანდნელის სრუტის შეკვრა; ეს საჭიროა საქვეყნო
ვაჭრობისათვის, რომლის სარგებლობასაც დაეძებს მთავრო-
ბა. გარდა ამისა საჭიროა რომ აღმოსავლეთის ქვეყნ-
ბისაკენ გზა შეუკრავი დარჩეს. მაგრამ ყველა ამ საგან-
ზედ, რომელიც ერთგვარად სხვა სახელმწიფოებსაც ეხე-
ბა, ინგლისის მთავრობა წინადაცე არავითარ წინადადასს
არა სდებს. მთავრობა ყოველ დონისძიებას იხმარებს,
რომ შეიმოსხენებულს ხალხებს (რსმალეთის ქვეშეკრძო-
მებს) მიეტეთ ხეიანი მმართველობა; გარდა ამისა ეც-
დება დაცვას თავისუფალი წყლის სავალი საქვეყნო ვაჭ-
რობისათვის, და ეცდება ატკთვე, რომ არავითარი ში-
ში არ მიეტყოს ინდოეთის იმპერიას ეგვიპტის საშუალე-
ბით. მთავრობა მზად არის მშვიდობიანად გასინჯოს საქ-
მე კონფერენციაში; იგი ყველასეუდ უწინარეს ეცდება საქმე
ისე წაიყვანოს, რომ სამუდამო მშვიდობიანობა დაარ-
სდეს, რადგანაც უკანასკნელის დროის შიში და რ-
წუალშუა დგომა ძნელი ასატანიდა.

მთავრობის მიერ მოთხოვნილს სესხს აქვს შემდე-
გი განზრახვა: ინგლისს ჭყავს მხედრობა, რომელიც
რიც ხვით თუმცა მდინეა, მაგრამ ჩქარა შეუძლიან გადადება
და გამრავლება. მოთხოვნილის ფულის ერთი ნაწილი
მოსმარებული იქმნება ჯარის დასამზადებლად (სამომად)
თუმცა მთავრობას იმედი აქვს, რომ ეს დამზადება არ
დასჭირდება, მაგრამ მანინც ხელში ჯეროვანი ფული უნ-
და ჭქონდეს თავის პოლიტიკის დასასმარებლად.“

— გაზეთის „Сѣверный Вѣстник“-ის ღონდო-
ნელი კორესპონდენტი იწერება სხვათა შორის შემდეგს:
„რსმალეთი აღარ არის. იქმნება რამდენიმე ხანი კიდევ
გასწიოს თავისი სიტყვისლე მარმარლოს ზღვის ნაში-
რას, მაგრამ კვრების საპოლიტიკო ისტორიის აწინ-
დელის ხანისთვის იგი მკვდარია. კვრება უყურებდა
რსმალეთს, როგორც ზღუდეს, რომელიც აბკოლებდა
რუსეთის გამდიერებას აღმოსავლეთით, მაგრამ ესეა ეს
ზღუდე დაიქცა. მთელმა კვრებამ კარგად იცოდა რამდ-
ნადაც იტანჯებოდნენ ქრისტიანები რსმალეთის უღელ
ქვეშ; ესეა ეს უღელი უკუგდებულია. რსმალეთის «გრე-
დიტორებს» იმედი ჭქონდათ, რომ რსმალეთი აუვა თვის
განსაცდელს და ვალს; ესეა ამ იმედსაც პოლო მოედო.
ინგლისი, გამატკობული საპოლიტიკო მხრით, უყურებდა
რსმალეთს როგორც თვის მოზავს რუსეთის წინააღმდეგ.

ესლას სამსაღმთისა ზაგი არავითარ სატყულობას არ მასწავლებს. თუ ჭსუყის ინგლისის მიზეზი იზოგოს რუსეთთან შეტაკებისათვის, ეს მიზეზი უნდა მოქმედოს სამსაღმთის გარედა. სამსაღმთი გაეცალა და ინგლისის დგას ესლას პირის პირს რუსეთის წინაშე.

უმომავალ კონფერენციასში ინგლისი გამარტოებული იქნება. რასაკვირველია კეთილ-გონიერ ინგლისელებს არ უნდათ რომ ინგლისი ეხვეწოს ევროპის რეგორც იმისთანა ქვეყანა, სადაც საზოგადოებრივ დასთან ბრძოლა გამაღმრებელია. ამისათვის კეთილ-გონიერი ინგლისელები ცდილობენ, რომ შეირიგონ მთავრობა და მისი მოწინააღმდეგნი აღმოასკლეთოს საქმის შესახებ. ეს მოწინააღმდეგნი არ ყოფილან რუსეთის კეთილისმოსურენნი; მაგრამ მთავრად დროს იგინი იყვნენ სამსაღმთის მტრნი. ესლას სამსაღმთი უძღურია, მასთანადამე ინგლისის რათა დასთან შორის ბრძოლას ერთი მიზეზი მოაკლდა: რამდენადაც მეტ თავისუფლებას მიანიჭებს რუსეთი სამსაღმთის ქრისტიანებს, იმდენად უფრო მეტ თანაგრძობას შეიძენს ინგლისის ღიბეკალებთან შორის, მთავრობის დასი გი მარტოკა ვერ გაუდგავს წესარჩლას სამსაღმთის აკვადობას, მასში ამ მხრით რიგი დასის მორიგება შესაძლებელია. მეორეს მხრით, თუ რუსეთი მოითხოვს თავისთვის იმისთანა რასმეს, რაც ინგლისს ეხვეწება საშემად, მეტადრე თუ რუსეთმა მოითხოვა სრუტების თავისუფლება მარტო რუსისა და სამსაღმთის სომადლებსათვის; თუ გამოჩნდა, რომ რუსეთისა და სამსაღმთის შორის ხელშეკრულება რამ სუფევს ინგლისის გავლენის შემცირებისათვის, მაშინ ინგლისს მთავრობა, რა დასსაც უნდა ეკუთვნოდეს, ყოველ დონიბიებს ინმარებს რომ იყენი გამოსდოს რუსეთს. ამ შემთხვევამაც რიგი დასის მორიგება შესაძლებელია. თუ მართლა რიგი დასი მოუსხერსდებიან ერთი ერთმანეთს, მაშინ ინგლისი მომავალ კონფერენციასში წარდგება როგორც პატივ-საწყემი ძალა, თუ არა და მას მოყლის მასთანად ატდება.“

ოსმალეთი. სიშინელ მდგომარეობაშია თურქე ამ უმად სტამბოლი იმის გამო, რომ მრავალი იქ იფარავს თავს მას აქედ, რაც რუსის ჯარმა სწრაფად დაიწია წინ. აი რას იწერება «Kölnische Zeitung»-ის კორრესპონდენტი: „ის უბედურება და აღიარებითი, რაც კომუნის

დროს (პარიჟში) მოხდა, თუკრის წარმოდგენას აწინდელ სტამბოლის მდგომარეობას რომ შევადაროთ. გამოქვეყნდა შორის 5% გზანდ დახარჯა სიცივით, შიმშილით და ჭყერის ნაკლებიანობით. საკვირველია, რატომ მეტი არ დახარჯა. ამ დღეებში ვაგონებიდამ გამოიტანეს 21 მკვდარი უმარული და 45 მკვდარი დედა-გატი; მრავალი ამთვანი დახარჯა სისხლის დენისაგან მშობიარობის შემდეგ. აი რა მანბო ერთმა მგზავრმა: ერთი დედა-გატი რომ გამოქვეყნდა, თან რა თვისი ძუძუ-მწოვარი შეიღაც წამოუყვანია. როდესაც დაუნახავს, რომ ვაგონში, ხალხის გროვისაგან, ჭყერი სამყოფი არ არის და ვერ შესძლებს ოთხავს ერთად აწოვოს ძუძუ, აუღია ერთი უმარული და ფანჯრისში გადაუგდია ტირილით. ამ ვაგონი შემთხვევა მრავალია. რა მოვლით უვალ ამ უბედურებაებს? მთავრობამ მარტო ესლას მიატყნა ყურადღება ამ საგანს და მარტო ესლას დანიშნა კომისია მის გასასწავლად. გადმოსასლბულთა და გამოქვეყნულთა რიცხვი თან და თან მატულობს; თან მოხდევს მრავალი შესაყარავად-მოყოფობა.“

დაეუმარტოთ ამას წიდევ შემდეგი სურათი, რომელსაც გვისატავს გაზეთის „Daily News“-ის კორრესპონდენტი: „ქუჩა-ქუჩა დაიარების რიგად დაიარაღებული ჩეჩქელები, რომელნიც იათად ასალებენ სხვა და სხვა მომეტებულ ნიუთებს. არა ვინ არა ცდილობს ჩამოართოს მათ იარაღი. რამალებს, თუ გი აზადიათ რამე იგივე შიში აწუხებთ ჩეჩქელებისა, როგორც ქრისტიანებს. სამსაღმთის მთავრობა პირ-და-პირ ამბობს, რომ მას საშუალება არა აქვს დაიცვას წესიერება. ამისათვის საჭიროა სხვა სასულფიოფოთა დახმარება.“

ზვილი მოხუცების ბაზისა

სერბიული მოთხრობა

(თარგმანი)

I

ამ ჩვენს დროშიაც კარგი და სასინარულო რამ არის გაზათხული. ყვავილები ყვავიან, ბრწყინავს და თრთის დიდის ცის ნაძი, ჭყვთს ბუღბუღი და გული, აღსავსე სიყვარულითა და ამოვნებითა, სვავს სწორედ სამოთხის სიტკბობას. სული კაცისა აღტაცებულია, გული

აღვიღად და დიდის ნეტარებით ჭეუთქმს, სეჲნი მზად-
გაზურბობელ აჩიან სხვის მოსახვეწელად და სიტუბოებით
თრობილი ადამიანი თქმობს: ვიშ, რა ტუბილი იქმნე-
ბა ესლ სული დალიოს კაცმა მშენიერის ქალის გულ-
წყალო...

უფრო ლამაზი, უფრო სამუერი იყო გაზაფხული
წმინდა მეფის ნემანისა*) დროს. მაშინ სხვა დრო იყო;
მაშინ არ იყვნენ მიხეცნი სისარულთა მარამღვისა და
დაშაძვისა. მაშინ შეუძლებელი იყო იმისთანა წუთი,
რომ კაცის გულისათვის მიხეცნი რამ მიეცა ანუ ტირი-
ლისა, ანუ რისხვა-წყევლისა; არ უფოილა ისეთი წუთი,
რომლის გამოც კაცს სიტოცხლე მოჭსწყინდება ხოლმე.
და თუ მაშინ გული ჭეუთთავდა და დეღავდა რისთვის-
მე, — ეტ შეფოთავა და დეღავა წამოხდგებოდა ახლის
სახელის შოვნის ნდომისაგან, ახლის გამარჯვების წყურ-
ვილისაგან.....როცა მოხდებოდა ხოლმე, რომ ნათელი
შუბლი მეფისა შეიჭმუხუნებოდა და პირ-მქუშად მხრდი-
ლობელ წარბთა ქვეშ თვალნი მეფისანი რისხვით გაიფ-
ვებდნენ, ვითარცა ელვა შავ-ღრუბლებ შორის, მაშინ
შეუდგებოდა ხოლმე თითოელა და წრწოლა სეკბიის
მტერთა-ბერძნებსა და და მადიანთა; ჭეკმნობდნენ, რომ
ჭეჭ-ჭეხილი მათს თავზედ აპირობს მოსკლას...

მატალაია, ესლაც ისმის სიმღერა... მაგრამ ესლან-
დელი სიმღერები სამწესარო და სეკდიანი აჩიან. ანუ სეკდი-
ანი, რომ დედამ უმღეროს შვილს აკვანზედა, ბაშვი
სმას გაიკმენდს და თვით დედა კი გაფითრდება და
მითოლარე ბაგეთაგან უნებურად მოჭსწყდება მძიმე და
საშინელი წყევლა...სეკდიანია, სეკდიანი ესლანდელი
სიმღერა!...მოუთმენლობის თითოლოთა და გაბოროტე-
ბით ანთებულის სისხლითა ისმენს ესლ სიმღერებს
იუნაგა**) და ელის, როდის დაჭკავს საათი შურის-
ძებვისა, საათი სამაგიეროს გადხდისა...

იგი სიმღერა კოსსოვის სიმღერაა, სიმღერაა სერ-
ბელთა დამხობისა!

*) XII, XIII და XIV საუკუნის დასაწყისში სერბიაში მეფობდა სერბიის გეორგიოზობა, რომელითა ჩამომავალნიც იწოდებოდნენ სერბნიც. ამათი დრო მეფობისა იყო უბეტისი, უწარხინებულესი დიდი სერბიის ხალხის ისტორიისა. ნემანიჩებმა მოჭსწყეს წვრილი-წვრილი სამაგიეროები და ისეთი ძლიერი სამეფო შედგენეს, რომ დაუთქმეს თვითონ ბიზანტიანთა. ამათი მეფობის დროს სერბიაში მეფობდა ქრისტეანობა.

**) იუნაგა — მეომარს გაყ-გაცს ნიშნავს. სერბიაში ერთმანეთს უწყალოთ ისხენიან.

იმ ბეულს დროს კი, როცა უფოელი გატარებული
საათი სახელისა და გამარჯვების საათი იყო, სულ სხვა
სიმღერებს მღეროდნენ ხოლმე....მაშინ უფრო სახელ-
ვანნი იყვნენ საქმენი და უფრო ძლიერ ვაჟაცნი იყვნენ
იუნაგანი! იმ სიმღერებში იყო ჭეჭა და დიდება ვაჟაცნო-
ბაში გამოჩენილ იუნაგებისა, — და ვისაც ერთხელ მაინც
ეური მოუჭრავს იმ სიმღერებისათვის-ის სამუდამოდ და
გაუთავებლად ინატრებს მათს მოსმენას. იმ სიმღერებში
ადიდებდნენ სახელსა, თავისუფლებას და ძლიერებას სერ-
ბიის ერისასა!..

ოჭ, დმერთო, დმერთო! სადღა აჩიან ესლ ის
იუნაგანი? სად არის ის სახელი და ის დიდება? სად არის
პროშტინა წმინდა ნემანიჩების სრა-სასახლითა?...

II

ნემანიჩების გვარეულობიდან პირველის მეფის მარ-
მარჩილოს დარბაზში, მწკვრივად იდგნენ მარმარჩილოს
ლესკუშები დიდის შვილის-შვილის სახელეკანთა მამა-
შაშათა: ხელეკანს ხელს სული ჩაეღვა მარმარჩილოსათვის,
და გამოტვიფრულნი სახენი გამოძეველებდნენ სიყვარ-
ულს, გულმარტობას, სიმტკიცეს და ძლიერებას.

ამათ შორის ბრწყინავდა რქოც ტანტი, რომელ-
ზედაც მთელს რის საუკუნეს ისდნენ ნემანიჩები, ერთ-
გულთათვის ჭიჩისა და ლხინისა მოზარენი და მტერ-
თათვის — მუსხნი.

აღსავალი ტანტისა მორთული იყო ხალხებითა,
მძივით ქსოვილითა და რქოცმკედით გარშემო ნაკერითა.
ტანტის სირკელივ აბრეშუმის ბალიშებზედ ისდნენ
იუნაგანი. თვალნი მათნი ბრწყინავდნენ, როგორც დაუ-
ღებულ შუადამისას ვარსკლავანი, მომასწავებლნი მადი-
ლის განთიადისა.

ტანტზედ მეფე იჯდა.
აი წყნარად დაიწყეს კვნესა ჩანგის სიმებმა და ახალ-
გაზდა მომღერალი მოჭყვა სიმღერას. სახე მისი უფრო-
ცხადდებოდა გულის სიმსურვალისა და სულის აღ-
ფრთოვანებისაგან.

მომღერალი აჭებდა და ადიდებდა მეფის სახელს და
მეფე მღუმარედ უფრო უგდებდა; ზოგჯერ დიმილი
მოჭსდილოდა და მაშინ მისი ნათელი შუბლი გამოკრთოდა,
როგორც გვირგვინი, რომელიც ედგა თეთრის თმითა
მოხილს თმაზედა.

თან და თან მალა და მალა ასწია მომღერალსა და ზანკით ისმოდა სიმღერა მისი; ხან დახალს და წინაწს ხმაზედ გადმოვიდოდა, თრთოლით და კლამით ჩაიკვანებდა, თითქო წყლის ნაკადული შორბის და ბუტ-ბუტებსო; ხან ისეე აიძვლებდა ხმას, გაგიჟებით ჭსტმდა სიმებს; სიმები გრიალებდნენ, მისი ხმა ჭსტმდა, თითქო მესი წამოვიდაო ქუჩილის გრიალითა და ელვა-ჭექის ცეცხლის ისრებითაო.

იუნაგნი ყურს უგდებდნენ და თან და თან ცუცხლი კვიდებოდათ, თვალნი რისხვით ანთოთ; მათი მკერდი, როგორც აფორიაქებულის ზღვის ტალღა, ადიოდა-ხადიოდა ისეთის ძლიერებით, რომ გულზედ რეინის ზე-რანგები დაწყდათ. ხელი ძალა-ურეზუნად მივარდა ხლმის ტარს და ლამოდა ხლმის გაშიშვლებას. იუნაგები ააღელვა სიმღერის ლექსმა; სიმღერაში მტერი იწვევდა მათ საომრად; მომღერალის ხმაში მათ მოესმათ კვნესა და გოდება რძეში დატრიალითა, წამოუდგათ თვალწინ ბოლი, მტკერი, სისხლი და მინდორი, მოფენილი სისხლში შარკრილ მკვდრებითა... იმათ ეკრათ, რომ ცხენებსედა სხედან კიდეც და წინ მიერეკებიან დამარცხებულს და შეძულებულს მტერსა... წამოვარდნენ ფეხზედ, ძარღვებში სისხლი აუღუღდათ, გულმა შედგრა ცემა დაუწყო და ცუცხლმოვიდებულნი და აფორიაქებულნი მომღერალის სიტყვებითა, ხმა დახლა იმხდნენ: „საომრად! საომრად! ახალის სახელისათვის! ახალის გამარჯვებისათვის!“

მეფე მდუმარება.

მომღერალს, რომელიც ყოველის სიმის თრთოლით, ყოველის ხმის აღმოქმენით ასე კარგად და ღირსეულად ადიდებდა სახელსა და ძლიერებას თავისის კრისას, კაი ჯალდო ელოდდა.

მომღერალმა ნელა და ხმა დახლა დაახლოვდა სიმღერას ამ სიტყვებით:

წვიმასავითა გესლიანი მადის ისარი
 ხმალი წკრიალებს, შუბი ჭექით შუასედა ტუდებსა...
 ნეტა რა იქმნენ იუნაგნი? იგი სად არი,
 ვინც შურღულთ ქუჩილს ჭ ხლმის ელვას წინ დაუდგება.
 ნეტა სად არი, ერთის დაკვრით დაკვიმოს მტერი
 ქვეყანა ისხნას, ფარად ექმნას მეფისა ტასტას!
 ნუ გეშინთ! ისეე ძლიერია სერბისი ერი,
 მტრის არ ეშინის, კვლავ მოიქნეს ძლევისა ხმალსა...
 მას დიდთა გმირთა გვარის კაცი არ დაეკვას,
 და აჭა, გამზა ძველი კაცი...

შეიძრა გვირგვინი განჩისებულის მეფის თავზედ, შეიძრა ტასტი და მეფეს ფერი ეცვალა და ისე გახდა, როგორც მარმარილო, რომელიდამაც გამოტვიფრული იყო სახენი მის მამა-პაპისა. მოხუცებულის გამზის სახელი უფრო ჭსტმდა მეფეს, ვიდრე სახელი თავისის ქვეყნის მტრისა. დიდად ჭსწინდა, რომ მის გათქმულ სახელთან ისხენიეს სახელიც თავადისა, რომელიც წარმართი იყო.

— ხმა ჩაიწვიტე, შე წინდაუხედავო! დაუვიწია მომღერალს მეფემ.

მომღერალი მაშინვე გაჩუმდა, რაკი ასეთის გულისწყრომით უბიანა განჩისებულმა მეფემ. იუნაგნიც შეკრთდნენ მეფის გულისწყრომის შიშისაგან.

ერთი მათგანი წამოდგა, და მდაბლად დადუნა თავისი ჭალარა თავი წინაშე მეფისა. მან იგრძნო, რომ მეფე განჩისდა მისის სახელის სხენებაზედ. გამზამ თავადაბლად დაუგრა თავი მეფეს და იუნაგებს, რომელნიც ხმა ამოუღებოდა და გაეცებით შემოჭყურებდნენ, წარმოატყვა „მშვიდობითა“ და გამოვიდა. მას აქედ გამზა მეფის სასახლეში აღარავის უნახავს.

(მეფეგო იქნება.)

სოფლის მამოკრები

V

(ორი სოფლის დედა-კაცი: ერთი წყალზედ მიმავალი და მეორე წყლიდან მომავალი, მხარზედ ვაკეზე გადგმულნი შეიყურებიან და ღაპარაკობენ.)

პირველი ძალი. სოფიო აცოცხლოს ღმერთმა!..

მეორე ძალი. შენი თავი მიცოცხლოს ღმერთმა, ჩემო დარეჯან!

პირველი ძალი. რასა იქ, ქა?... როგორ გიკითხო?...

მეორე ძალი. გახლავარ გენაცვალე... მაგრამ, ეჭი... ჩვენი ყოფნა რაღა ყოფნა არის... თქვენი მამლი ავით გახდა, სესიაც ხომ მილიციათ წაიყვანეს და დავრჩი ალო უხნავი და ამოდენა წვრილ-ფხვობის სინაბარა... თავ-წყალი ვეღარ გამიღენია...

პირველი ძალი. ნეტა ამთენი მილიცია რათ უნდათ, რომ მიერეკებიან?

მეორე ძალი. აბა რა ვიცი გენაცვალე; ჩვენ კი ასე უკაცურათ დაგვეკრეს, და!... ამბობენ, ხონთქარს შამოუთვლია ჩვენის ხემწიფისათვის, რაც თათრები

გყავსო, სულ მე უნდა მომცეო, თორემ შევ ზღვასა და თეთრ ზღვას ერთმანეთსა ვკრამო....ერთმანეთსა ვკრამო, ასე უთქომს დედა-შვილობამა....

პირველი ძალი. უი, მეხი კი დავაყარე იმ ქერტლიან თავზედ!... ერთმანეთსა ვკრამო, განა ალა-ალა არის?... ჩვენ კი აღარ გვეკითხამს?...

მეორე ძალი. აბა, რა მოგახსენოთ მაგისი და ასე კი დაუკვეხნია: ერთმანეთსა ვკრამო....

პირველი ძალი. უწინამც დღე დაელიოს!....ჯერ ერთი ესა რომა, ჩვენოდენა ჯარი იმას სად ეყოლება; მეორე კიდენ რომა, ჩვენისთანა ზარბაზნები იმას არ ექნება, მესამე რომა—ის თათარია!..

მეორე ძალი. უსჯულოს, ღმერთმა ნუ გაუმარჯოს!...ასე კი გავიგონე, ბევრი ქრისტიანი ამოწყეიტაო, ამ ზამთარს; სულ მოხუცებულები, ქალები და ბალები დაუქლევითაო, სულ ქრისტეს წვალება აულებინებიაო....

პირველი ძალი. თათარი—თათრულსა იქს, მაშ რა!...აბა ჩვენს ვაჟკაცებს შაჰბოდა, შვილოს?... ჩვენებდნენ თავის თამაშას, დაჰხურავდნენ დედა-კაცის ლეჩაქს!...

მეორე ძალი. ჰაი, ჰაი, რომ დაჰხურავდნენ....

პირველი ძალი. აი, ერთი ჩამიფარდებოდნენ ხელში!...მე ხომ დედა-კაცი ვარ და, დედა-კაცი არ ვიქნებოდდი, თუ იმათ ღორის ხორციით არ გამოვადობდი, ი ურჯულოებსა!..

მეორე ძალი. ღეთის წყალობა გაქვს რომ გამოადობდი.... მაგრამ ე ზღვები რომ ერთმანეთსა ჰკრას, რალა გვეშველება?!...ხომ დავიხრჩობით?...

პირველი ძალი. ნეტავი შენა!...ჰკრას კი არა,და!.. აქ კოკის ასამსები წყალი ვერსად გვიშოვნია,—ისე დაშრა ე წყაროები—და შენ კი იძახი: დავიხრჩობითო..

მეორე ძალი. წყარო—წყაროა და ზღვა—ზღვა არის...

პირველი ძალი. ზღვა რომ—ზღვა არის, ისიც კაცია, მღვეი ხომ არ არის?!...მეხი კი დავაყარე მეაქლემე თავზედ!...

მეორე ძალი. მაშ არ უნდა გვეშინოდეს?...

პირველი ძალი. რა პასუხია!...რისა უნდა გვეშინოდეს?..

მეორე ძალი. მაშ ახლა კი წავალ და გულდინჯათ დავიძინებ...მშვიდობით!

პირველი ძალი. მშვიდობით ქაჯან!... მაგისთვის ყურსაც ნუ გაიბერტყამ....ო დედა-შვილობამა!.... მეხი კი დავაყარე იმათ იმ ქერტლიან თავებზედ!...

ახალ გაზდა გლეხის ნასამობი

VI

(სუენისთვის)

ტყუილათ კი არ არის ნათქომი: „დედი-ნაცვალიო, თვალში ნაცარიო!“ რაც ჩემ თავზედ გამოვსცადე, იმას მოგახსენებთ. მაშ თავიდან მოვეყვები.—ი ბეჩავმა დედა-ჩემმა კარგა ხანია თქვენი ჭირი წაილო. რო გამოვიდა ოთხიოდ წელიწადი და ი დალოცვილს მამა ჩემს, აკი გაუწყრა ღმერთი და მოხუცებულობის დროს აეშალა საღერღელი... შაირთო ისეთი ყმაწვილი ქალი, რომ, მე, დედათ კი არა, ცოლათაც ძლიეს შემეფერებოდა, გამჩენის მადლმა!... ეჰ, შაირთო, შაირთო.... რა უყოთ!... ვთქვი, ობლობას მაინც აღარ შავიმჩნევ მეთქო... მიხაროდა...მიხაროდა, მაგრამ, ი სიხარული, სულ შხამათ ამოგვადინა, მე და ჩემ დას...ქალი კი არა, ვეშაპი რამა ყოფილა ი დასაქცივი... ნეტავი ჩვენ სახლში ხუთასი ალქაჯი გაჩენილიყო და იმას კი, აქ, ფეხი არ შემოედგა...პირველში კი მითომ პატარძლობდა, თურმე თავს იკატუნებდა და ერთ კვირას უკან კი მოგვეყო ხელი და სულ ცეცხლის ალში გაგვატარა.... ეს ორი წელიწადია, სულ არაქათი აღარ გვაქვს...მიადგება ჩემ დას: აი, სახლი დავაგეო, საქათმე დახვეტეო, ქათმებს საკენკო დაუყარეო, ცეცხლი აანთეო, შეკამანდი მოხარმეო, თონე გაახურეო, პური დააკარიო, აი ესა ქენიო, ისა ქენიო....ეს კიდენ არაფერი...დაჯდება თითონ ქალბატონივით, პურსა სჭამს, კარგა გამოიბრუყება და ჩვენ კი ნასუფრალიც აღარა გვხვდება ხოლმე... მე ხომ, ის არის: აი ღამის მეხრეთ წადი სესიავ, გუთანზედ—სესიავ, წისქვილში—სესიავ, ღორებში—სესიავ, ხატობაში წამიყვანე—სესიავ....ფეხები მაქვს გადაცვეთილი, ამთენი სიარულით....იმ დღეს მინდვრიდგან მოველ მშვიერი, პური არ გვიდევსო.... მესამე დღესკი, შავზედ, ერთი გროა დაობებულო

პურები ძალღებს გადუყარა!... ჩვენთვის კი არც
 ჭამაა, არც ჩაცმა, არც დახურვა, არც დახრება,
 არც დაკრება... ვყრივართ ესე საცოდავთ... ჩვენი
 ოჯახი ხომ გააწყალა... რასაც მორიდებს ხელში—
 დედ-მამას უგზავნის და ძმებს გაატანს ხოლმე....
 დალოცვილი მამა-ჩემიც მოხუცდა და სულ წევს,
 აღარცა რა ცოლისა სცხელა და აღარც შეიღებისა!...
 ვთხოვე ჩემი და გაათხოვე მეტიკი... გამომივარდა
 დედი-ნაცვალი და ერთი ყოფა დამაწია.... თავის
 ძმები კი ყველა დაქორწილა.—ამას წინათ ჩემი
 დისათვის ეცემნა... ნეტავი იცოდეთ, რაზედ?... ჩემი
 და ჩვენი დედი-ნაცვლის ნასწავლეს აკვანს არწევდა;
 ბაღში ტირილი თურმე დაიწყო, ძუძუ მოითხოვა
 და რათა ტირისო, მოსდგა და რაც სიგმე ჰქონდა,
 ის სიგანე მისცა... აბა, ჩემი დისა, რა ბრალი იყო?
 თითონ ის კაი დედა-კაცი კი ჩვენი დედი-ნაცვალი,
 გადამდგარიყო ბაღიდან და მეწვრიმანებებს ეკურ-
 კურებოდა.... ამიღრინდა გული, მაგრამ რას ვიქ-
 მოდი.. მეც ესე დაკონკილი დავდივარ,—ჩემს ტო-
 ლებში თავი ველარ გამომიყვია.... იმ დღეს მამა-
 ჩემს უთხარი, ამ შემოდგომასზე, თუ არ დამაქორ-
 წილე, მეტი აღარ შემიძლიან მეტიკი... ამ დროს
 ჩემი დედი-ნაცვალი გამოტყვრა და შამომიტიო:
 „შე ქეციანოო, ცოლს ვინ მოქცემსო!... რა დროს
 შენი ცოლიაო?!...“ დრო არი, თუ არა, მე უმფრო
 არ ვიცი, შეილოხა!...

ესლა ამ გაჭირებაში ვართ ჩაცვინული: მეცა
 და ჩემი დაცა, არ ვიცი საით გადაცვიდეთ?... ეგე-
 ბა თქვენ სადღეგრძელოთ, ერთი კაი რჩევა მოგვცეთ
 რამე, კაი გზაზედ დავვაყენოთ....

წაფ. ერისთავი.

16 აპრილს 1877 წ.

ივერიის კრემაციის პასუხები

—ლოქოს და მუროს ბაასის დამწერს. ჩვენ დიდი
 მადლობელი ვართ მისი, რაც შრომა გაუწიეთ ჩვენს
 გასეთს თქვენის წერილებითა. იმედი გვაქვს სკულადაც
 ან დაიმუკებთ ჩვენის გასეთისთვის შრომას. ხოლო
 შემოსესებულის „ლოქოს და მუროს ბაასს“ ვერ დაუ-
 ბეჭდავთ. გვეწმუნეთ, იგი ვიზედაც არის დაწერილი
 ანც საბაასელ დინს და ანც თქვენს შრომად.

—გიგოენის შესახებ წერილების დამწერს. ვიდრე
 დანახუნა წერილები ან მოგვუყა, რომ თავი და ბოლო
 ერთად განვიხილოთ, ვერ დაუბეჭდავთ გამოგზავნილებს.

—ს. ზიარში თ. ი. ზ. ა—შვილს. თქვენი წერილი
 თქვენს გულმტკივნეულობას ამტკიცებს, მაგრამ მანც
 დასაბუჭდად არ გამოდგება.

—„ავდარის“ (ლექსია) გამომგზავნელს. თუმიცა
 იწერებით რომ ეს ლექსი ძველია და ძველს ქალაქებში
 გიპოვნით, მაგრამ საქართველოს ბევრი ან დაკვლე-
 ბოდა წა, რომ სულაც არ გეპოვნათ.

—ორის ქალის ბაასის (ლექსია) დამწერს. ჩვენც
 ძალიან ვწუხანთ, რომ თქვენგან ლექსად აწერილს ქალს
 იმისთანა უბედურება შემთხვევია. იმასაც კი ვწუხანთ,
 რომ იმისთანა ამბავს ამისთანა ლექსი დაუბადავს.

—ციცა გულადის (ლექსია) დამწერს: მგონია
 მივხვდით, ვისაც აქვთ. ნამდვილად ქების ღირსია, თუ
 მართლაც ის არის, ვინც ჩვენა გგონია. გვიხარის, რომ
 მას თანამგძმობელი გამოჰსჩენია. რადგანაც თანამგ-
 ძმობელი თქვენ ბძანებულსანთ, ამიტომაც ვიმედოვნებთ,
 რომ არ დაგვედურებით ჩვენც ანც თქვენს ლექსზედ
 გუფანდილად მოგასხუთთ. თქვენის ჭურის ხალხი სი-
 მართლეს ექებს და ანც პირ-თვრობას. ეს ლექსი არ გი-
 ვარგათ, მაგრამ კი ზოგიერთში ეტყობა, რომ თქვენ
 თავის დროზედ რიგისან ლექსებს დაჭსწერთ. დემეტრის
 ჰქმნას რომ ეს იმედი გაგვიმართლდეს.

—ს. კავთისხევს მ. დ. ს. მ—ეს: თქვენი აგ-
 რესტრები იქნება ძველი საწერი იყოს, მაგრამ უფს-
 ზათოა ვის. ბატონო, რაცა კაცი ატონს, თუ აკრთა
 ტისსაა ჰსწერს მართლ თავის სასიამოვნოთ კი
 ან უნდა ჰსწერდეს, სხვის საიამოვნებისთვისაც უნდა იფიქ-
 როს. ლექსის წერა უნით არ იქნება. კაცს რომ ლექსის
 წერის უნია მოუვიდეს, გასეთის მკითხველისა წა ბრა-
 ლია. ვისაც უნდა ამ უნისაგან განთავისუფლება, იმი-
 სათვის ერთი უნარი წამალი ვიცით: აიღოს თავისი
 უხეირო ლექსი და დღეში რჩვეულ თვითონ წაიკითხოს.
 ამბობენ, რომ ანც თუ უნია მუროს დღესეც დაეკარ-
 გებო, ანამედ საზოგადოდ ლექსის დანახვაც შეჭხარ-
 დებო.

—ქართველს. თქვენს სიმღერებში ბევრი შეც-
 დომები იხრებს. უთქვენოდ მისი გასწორება შეუძლებე-
 ლია.